

INTEGRAAL BELEIDSKADER SOCIAAL DOMEIN

Gemeente Stichtse Vecht

Vastgesteld op 3 juni 2020

VOORWOORD

In de wereld van gemeenten is er de laatste jaren veel aandacht voor het sociaal domein. Dan gaat het over mensen, over het welzijn en de gezondheid van onze inwoners, over zorg, werk en inkomen. Maar ook over hoe we dingen anders kunnen doen, beter vooral, én het gaat over geld.

In deze visie bezien we dat Sociaal Domein vanuit het gezichtspunt van de inwoners van Stichtse Vecht. We schetsen een beeld van de samenleving die ons voor Stichtse Vecht voor ogen staat. Het is een wensbeeld: daar willen we naar toe. We beschrijven in grote lijnen wat de gemeente kan doen om dat wensbeeld dichterbij te brengen. Mede vanwege beperkt beschikbare financiële middelen is het belangrijk om duidelijke keuzes te maken, op basis van de maatschappelijke waarden die we als gemeente voorstaan.

Stichtse Vecht wil een inclusieve samenleving zijn. Wij vinden dat iedereen erbij hoort, iedereen ertoe doet en iedereen mee moet kunnen doen naar eigen wens en vermogen. Het maakt niet uit wat je leeftijd, culturele achtergrond, inkomen, gender, geaardheid, talenten of beperkingen zijn. In een inclusieve samenleving komt iedereen tot zijn recht. Iedereen mag er zijn en hoort erbij. Een ieder levert met zijn talenten naar eigen wens en vermogen een bijdrage aan de samenleving. Om die gewenste samenleving dichterbij te brengen, hebben we elkaar nodig. Mensen zijn immers afhankelijk van elkaar, op elkaar aangewezen. Laten we mét elkaar op weg gaan om het in deze visie geschetste wensbeeld dichterbij te brengen.

Hetty Veneklaas, wethouder Sociaal

en

Maarten van Dijk, wethouder Werk en Inkomen, Economie en Leefomgeving

INHOUD

Voorwoord	2
Inhoud	3
Inleiding	4
Trends en ontwikkelingen sociaal domein	4
Waarom een integraal beleidskader sociaal domein?	6
1. Strategisch kader voor het sociaal domein	9
A. Wat willen we bereiken?	9
B. Welke sturingsvisie past daarbij?	13
2. Tactisch kader voor het sociaal domein	16
2.1 Uitwerking uitgangspunten voor Wmo	16
2.2 Uitwerking uitgangspunten voor Jeugd	18
2.3 Uitwerking uitgangspunten voor Werk en inkomen.....	20

INLEIDING

Met de invoering van de drie decentralisaties zijn we als gemeente in 2015 voor een flinke uitdaging gesteld. We voeren de nieuwe taken uit die horen bij de Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet. Het doel van de decentralisaties is om zorg en ondersteuning dichterbij de inwoner te organiseren om zo meer maatwerk te kunnen leveren en kosten te beheersen. Het sociaal domein is een breed domein waar het gaat over onder andere welzijn, gezondheid, zorg, jeugd, werk en inkomen, schuldhulpverlening, passend onderwijs en sport.

De gewenste transformatie is nog niet klaar. Daar werken we de komende jaren intensief verder aan. De uitvoering van de nieuwe taken heeft ons veel geleerd en dit levert belangrijke input voor de transformatie en nieuw beleid.

Trends en ontwikkelingen sociaal domein

Het sociaal domein heeft de afgelopen jaren voor heel wat beroering gezorgd. Mooie ambities, hoge verwachtingen, veel gerealiseerd maar ook de nodige hindernissen ondervonden. Vijf jaar na de decentralisaties wordt de balans opgemaakt. Daarbij worden ook maatschappelijke trends en ontwikkelingen betrokken. Die vormen de achtergrond voor dit beleidskader. De ervaringen van de afgelopen jaren en de op de gemeente afkomende uitdagingen zetten aan tot het opnieuw ijken van een aantal centrale uitgangspunten. We zetten hier in kort bestek een aantal maatschappelijke ontwikkelingen op een rij¹:

- De maatschappij verandert snel, onder andere op het gebied van digitalisering en technologie. Dit betekent dat de druk op mensen om mee te komen toeneemt.
- Er is sprake van een driedubbele vergrijzing: niet alleen neemt het aantal ouderen vanaf nu snel toe en worden ze ouder; maar per oudere zijn straks ook minder 'jongeren' om voor hen te zorgen. Ook verdubbelt in Nederland het aantal mensen met dementie de komende twintig jaar, tot ruim 300 duizend. Kortom: we worden ouder en hebben meer zorg nodig.
- Door de demografische ontwikkeling dreigen toenemende tekorten aan mantelzorgers, vrijwilligers en professionals in zorg en welzijn. Zo neemt het aantal mantelzorgers per zelfstandig wonende 75-plusser volgens de ramingen af van bijna 5 in 2018 naar 3 in 2040. En de huidige kwaliteitsnormen in verpleeghuizen lijken binnen afzienbare termijn niet te handhaven.
- Er is sprake van toename van het aantal echtscheidingen, iets wat op alle betrokkenen, kinderen voorop, een flinke druk legt. Bovendien stuwen met name vechtscheidingen naar een grote inzet van collectieve middelen.

¹ Hierbij maakten we onder andere gebruik van publicaties van Sociaal Cultureel Planbureau, Vereniging Nederlandse Gemeenten, Commissie Bos, Actiz, Task Force Wonen en Zorg en de Raad voor het Openbaar Bestuur.

- Landelijk onderzoek maar ook lokale analyses laten een tweedeling in onze samenleving zien, waarbij een groeiende groep is buitengesloten van de huidige relatieve welvaartsgroei. Dwars door het domein van zorg en ondersteuning, zo leren de decentralisaties, denderd het vraagstuk van armoede, stress, (woon)onzekerheid en daarmee voor een niet onaanzienlijke groep: van het overleven.
- De gemeente ziet zich voor de wettelijke opgave gesteld om op uiteenlopende terreinen inclusie gestalte te geven. Dit geldt voor de inburgering van vergunninghouders en ook voor mensen met psychische problematiek. Dit vraagt het nodige van de lokale samenleving. Voor wat betreft de laatst genoemde groep bestaat op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren de indruk dat ze de weg naar ondersteuning onvoldoende weten te vinden. Wij zien als gemeente natuurlijk nog meer terreinen waarop we sociale inclusie gestalte willen geven, bijvoorbeeld als het gaat om mensen met een beperking, bankzitters en vroegtijdig schoolverlaters, mensen met problematische schulden.

Kijken we naar de ambities van 2015 voor herinrichting van het sociaal domein, dan worden bij het landelijk opmaken van een balans regelmatig de volgende punten genoemd:

- ontzorgen en normaliseren komen mondjesmaat tot stand;
- de instroom in gemeentelijk bekostigde hulparrangementen vanuit andere domeinen (medisch en onderwijs) is niet gepaard gegaan met eigen financieringsbronnen of een deugdelijk financieel vangnet;
- de vertaling van de decentralisaties in een echte transformatie van het sociaal domein is een weerbarstige opgave gebleken. Het is nodig om de hardnekkigheid van individueel gestapeld aanbod te doorbreken. De opgave is de omslag te maken van aanbod-, koker- en protocolgestuurd naar vraag-, situatie- en contextgestuurd werken in het sociaal domein. Innovatieve vormen van inkopen en verantwoording kunnen voorwaarden scheppen voor een echte transformatie;
- tegelijk zijn er, verspreid over het land, hoopgevende lokale initiatieven rondom bijvoorbeeld innovatieve woon- en zorgcoöperaties.

Ook wordt in publicaties de noodzaak benoemd om inmiddels ingeslepen begrippen opnieuw te ijken:

- het begrip 'langer thuis wonen' wordt door velen begrepen, terecht of niet, als 'blijven wonen in het huis waar je altijd gewoond hebt'. Verabsoluteren van 'langer thuis' staat haaks op tijdig anticiperen op veranderende woonbehoeften bij het ouder worden. Nieuwe woonvormen, tussen het aloude eigen huis en verpleeghuis in, kunnen een oplossing bieden;

- een al te sterke nadruk op 'zelfredzaamheid' miskent afhankelijkheidsrelaties waarin mensen in het algemeen en hulpbehoevenden in het bijzonder zich bevinden. Een deel van de meest kwetsbaren blijft altijd afhankelijk van collectieve arrangementen.

Tenslotte maken we, terugkijkend op de afgelopen vijf jaar, nog een opmerking over de positie van het lokaal bestuur in het sociaal domein. Het streven van gemeenten naar een "zachte landing" van de decentralisaties leidde er toe dat zij zich in de eerste fase vooral hebben gericht op het waarborgen van de continuïteit rond hulp en zorg. Aldus de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) in haar advies van januari 2020². Met de gegeven schaarse middelen in het sociaal domein dient zich de noodzaak van scherpe beleidskeuzes aan. Volgens de ROB vraagt dat om een actief sturende rolinvulling door de gemeenteraad, als hoogste bestuursorgaan op lokaal niveau. Gemeentelijke kadernota's zijn bij uitstek de instrumenten waarmee een gemeenteraad de lijnen kan uitzetten waarlangs het college het beleid kan uitwerken en bepalen welke activiteiten het gaat uitvoeren. De gemeenteraad geeft zo sturing aan het beleid en gebruikt de kadernota als meetlat waarlangs beleidsnota's, conceptverordeningen en rapportages van het college worden gelegd. Met deze kadernota formuleert de gemeenteraad een heldere visie op het sociaal domein, gebaseerd op maatschappelijke waarden die de raad voor de gemeente en zijn inwoners voorstaat.

Waarom een integraal beleidskader sociaal domein?

In het integraal beleidskader sociaal domein staat de inwoner van Stichtse Vecht centraal: de leefwereld van de inwoner is leidend en de systeemwereld van de gemeente en de aanbieders is volgend en ondersteunend. We zijn een gemeente waar iedereen erbij hoort en naar vermogen meedoet. Inwoners die hierbij ondersteuning nodig hebben vinden die gemakkelijk en dichtbij.

Wanneer we het leven van onze inwoner in al zijn facetten en diversiteit als uitgangspunt nemen, betekent dat dat we in de systeemwereld integraal moeten werken. Door integraal te werken geven we inhoud aan de gewenste transformatie in het sociaal domein. We stellen daarvoor in dit beleidskader duidelijke uitgangspunten op die richting geven, zodat het niet nodig is om alles telkens weer af te stemmen.

---

² Raad voor het Openbaar Bestuur, 'Decentrale taak is politieke zaak. Naar een meer sturende rol van de gemeenteraad in het sociaal domein'. Advies uit januari 2020.

Focus en koers

Met het integraal beleidskader brengen we focus en koers aan voor langere termijn. We leggen in het beleidskader de uitgangspunten vast die we hanteren bij het opstellen van beleid, programma's en projecten. Al onze plannen voor het sociaal domein leggen we langs deze meetlat. Op basis daarvan bepalen we wat we wel en niet gaan doen: we maken keuzes!

Het is een beleidskader op hoofdlijnen: het zet de koers voor de toekomst uit. De uitwerking vindt vervolgens plaats in uitvoeringsprogramma's en projecten, in interactie met betrokken partners. Hiermee creëren we een kader en handelingsruimte, en zorgen ervoor dat partijen samen slimme oplossingen kunnen organiseren.

Opzet integraal beleidskader

Het eerste en strategische deel van het integraal beleidskader geeft de visie van onze gemeente weer. We kiezen in dit deel voor een aantal richtinggevendende uitgangspunten voor het sociaal domein. Het beleid krijgt hierdoor een duidelijk signatuur, waardoor we voor inwoners en maatschappelijke partners een betrouwbare en eenduidig opererende partner zijn.

Het tweede deel bestaat uit een aantal hoofdstukken waarin de tactische kaders voor de beleidsterreinen Wmo, Jeugd en Werk & Inkomen zijn beschreven. Hier borgen we de integraliteit door te benoemen waar inhoudelijke onderwerpen elkaar raken en/of overlappen. Dit beleidskader vertaalt zich naar een integrale manier van werken, zowel op het niveau van bestuurlijke besluitvorming, als op beleid en uitvoering. Op deze wijze sluiten beleid en uitvoering op gebieden als welzijn, gezondheid, zorg, jeugd en werk en inkomen als vanzelf op elkaar aan. Daarnaast zorgt dit ervoor dat de organisatie efficiënt en effectief kan werken. Zowel in het Coalitieakkoord als het Collegewerkprogramma (CWP) is de wens opgenomen om integraal te werken binnen het sociaal domein.

We hebben bij het schrijven van het document rekening gehouden met een aantal bestaande kaders. Dit zijn het Dienstverleningsmodel sociaal domein, het Transformatieplan en het Collegewerkprogramma. Met name de twee eerste documenten geven richting aan organisatorische vraagstukken. In dit integraal beleidskader geven we richting en vorm aan de inhoudelijke vraagstukken waar het sociaal domein voor staat.

In dit beleidskader doen we uitspraken over het sociaal domein. We realiseren ons dat er raakvlakken zijn met andere domeinen. Bepaalde ontwikkelingen en thema's spelen over diverse domeinen heen of raken daar aan. In de uitwerking van dit beleidskader leggen we de verbinding met andere relevante domeinen.

1. Strategisch kader voor het sociaal domein

Het strategisch deel van dit integraal beleidskader kent twee onderwerpen:

- A. Wat willen we bereiken?
- B. Welke sturingsvisie past daarbij?

A. Wat willen we bereiken?

Ambitie

In 2030 kan iedereen in Stichtse Vecht zich naar vermogen ontwikkelen, binnen zijn of haar mogelijkheden meedoen en aan de samenleving bijdragen. Dit geeft voldoening en heeft een positief effect op het welzijn en de gezondheid van mensen. Inwoners kijken naar elkaar om en helpen en ondersteunen elkaar.

De samenleving zoals die ons in de gemeente Stichtse Vecht voor ogen staat, beschrijven we aan de hand van vier richtinggevende uitgangspunten:

1. Voorkomen is beter
2. Samenspel van eigen keuze en onderlinge afhankelijkheid
3. Iedereen doet mee
4. De leefwereld van onze inwoner is leidend

De uitgangspunten staan niet op zichzelf; zij kunnen en moeten in samenhang met elkaar worden bekeken. Ze grijpen in elkaar en lopen soms 'in elkaar over'. En de één is van invloed op de ander.

1. Voorkomen is beter

We streven naar het goede voor onze inwoners. We willen dat ze zo gezond en gelukkig mogelijk zijn en in staat zijn naar vermogen deel te nemen aan de samenleving. Welbevinden, zingeving en geluk van onze inwoners staan voorop. Inzetten op preventie is daarom noodzakelijk. Hierdoor voorkomen we dat problemen ontstaan of dat kleine problemen uitgroeien tot complexe, omvangrijke en relatief kostbare ondersteuningsvragen.

Preventie gaat verder dan het sociaal domein. Zo zijn er vanuit de fysieke omgeving vele aspecten die de gezondheid van onze inwoners kunnen bevorderen en beschermen. En dus ook schaden wanneer we daar niet alert op zijn. We leggen nadrukkelijk de verbinding met de andere relevante domeinen.

Binnen preventie onderscheiden we twee vormen: collectieve preventie en individuele preventie. We zetten met name in op de collectieve preventie gericht op de gehele samenleving. Collectieve preventie onderscheiden we in universele en selectieve preventie. Met universele preventie richten we ons op alle inwoners van Stichtse Vecht. Doel is het beschermen en bevorderen van de gezondheid en het welzijn van onze inwoners. Voorbeelden zijn het vaccinatieprogramma, gezonde leefstijl programma's en welzijnsvoorzieningen. Met selectieve preventie richten we ons op groepen kwetsbare inwoners met bepaalde risicofactoren hulp of ondersteuning nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan het bieden van ondersteuning aan kwetsbare ouders, waarbij een verhoogd risico bestaat op kindermishandeling en huiselijk geweld. Individuele preventie is gericht op individuele inwoners, waar sprake is van (beginnende) problematiek. We leggen het zwaartepunt op collectieve preventie, omdat we er hiermee nog eerder bij zijn. En omdat we daardoor een grotere groep (relatief eenvoudig) kunnen bereiken.

“Je onderhoudt je auto om te voorkomen dat je stil komt te staan, maar bij de populatie geven we bijna alleen geld uit aan cure en heel weinig aan care. Dat is volkomen uit balans”

Erik Dannenberg

Naast preventie zetten we in op vroegsignalering. Hoe eerder een (beginnend) probleem voorkomen of getackeld wordt, hoe beter. We investeren in maatregelen die problemen voorkomen of voorkomen dat ze escaleren. Een voorbeeld is het project Voorkomen en tijdig signaleren van financiële problemen. Deze beweging 'naar voren', naar lichtere vormen van hulp en vroegsignalering, heeft tijd nodig. De kost gaat voor de baat uit. We zijn ons er van bewust dat het jaren kan duren voordat het effect zichtbaar wordt. Dit neemt niet weg dat de enige manier om minder zware zorg in te zetten, investeren in preventie en vroegsignalering is. Dat past bij de samenleving die ons voor ogen staat.

2. Samenspel van eigen keuze en onderlinge afhankelijkheid

Mensen zijn sociale wezens; we zijn op elkaar aangewezen en hebben elkaar nodig. Op de ene persoon is dit meer van toepassing dan op de andere. In Stichtse Vecht streven we naar sterke sociale verbindingen in de (lokale) samenleving. We stimuleren dat inwoners oog en aandacht hebben voor elkaar en elkaar helpen waar nodig. Doordat mensen in de wijken en binnen het verenigingsleven actief zijn met eigen acties en projecten, maken zij hun leefomgeving leuker, aantrekkelijker en socialer. Zo ontstaat een sterke en sociale gemeenschap. Deze is ook van belang voor de mens als zelfstandig functionerend individu. Want binnen deze vitale samenleving, willen en kunnen mensen hun eigen beslissingen nemen: de inwoners van Stichtse Vecht bepalen zelf hoe zij hun leven inrichten. Zij willen

zelf hun eigen leven leiden, zelf de regie voeren en zij doen dit in relatie met en tot anderen. Onze inwoners voelen zich hierdoor prettiger en gelukkiger; het draagt bij aan hun gezondheid én ze zijn beter en langer in staat om iets voor onze samenleving te betekenen. Hierbij is geen sprake van veronderstelde of verplichte wederkerigheid; het is geen 'voor wat hoort wat'.

“Mensen hebben elkaar gewoon nodig, ze zijn afhankelijk van elkaar, dat geldt in het bijzonder voor hulpbehoevenden”

Thomas Kampen

De mate waarin inwoners autonoom en zelfstandig (kunnen en willen) zijn, verschilt. Daar weten we raad mee in Stichtse Vecht, door ons netwerk en (systeem van) hulp en ondersteuning hierop af te stemmen.

3. Iedereen doet mee

Stichtse Vecht wil een inclusieve samenleving zijn. Wij vinden dat iedereen erbij hoort, iedereen ertoe doet en iedereen mee moet kunnen doen naar eigen wens en vermogen. Het maakt niet uit wat je leeftijd, culturele achtergrond, inkomen, gender, geaardheid, talenten of beperkingen zijn. In een inclusieve samenleving komt iedereen tot zijn recht. Iedereen mag er zijn en hoort erbij. Een ieder levert met zijn talenten naar eigen wens en vermogen een bijdrage aan de samenleving.

“De inclusie ligt in de wijk voor het oprapen!”

Lid gemeenteraad Stichtse Vecht

Het betekent niet dat iedereen dezelfde dingen kan doen. Niet alles is mogelijk en toegankelijk voor iedereen. We realiseren ons dat sommige zaken onoplosbaar zijn. Daarmee accepteren we ook dat er verschillen zijn. Mensen zijn niet gelijk of hetzelfde. Wel is iedereen gelijkwaardig.

Inclusie kan wel degelijk betekenen dat we voor een bepaalde groep enige mate van ondersteuning of beschutting creëren, soms tijdelijk (als onderdeel van een leerproces van alle betrokkenen), soms structureel. Dit is nodig, juist omdat niet iedereen de vaardigheden heeft om geheel op eigen kracht mee te doen. Uitsluiting gaan we tegen. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties geven we als gemeente vorm aan de inclusieve samenleving.

12

4. De leefwereld van onze inwoner is leidend

De leefwereld is de wereld van onze inwoners, zoals zij deze ervaren en beleven. Uitgaan van de leefwereld van onze inwoners is een leidend principe in ons beleid én handelen en daarmee is het één van de uitgangspunten van dit beleidskader. Dit betekent dat we met alle betrokkenen in het veld werken aan een uitvoering die dichtbij de inwoner staat en waarbij we integraal en oplossingsgericht werken. Niet vanuit de verschillende wetten, maar vanuit de leefwereld van de persoon die een (hulp)vraag heeft. Door de leefwereld centraal te stellen en daarin talent en passie aan te boren bij inwoners en ondernemers bereiken we duurzame resultaten. Het vraagt lef van ons om onze systeemwereld te veranderen en op de leefwereld aan te sluiten.

We normaliseren. Dat betekent dat inwoners de beantwoording van hun alledaagse vragen vanzelfsprekend dicht bij huis, in hun dagelijks leven zoeken, dat zij elkaar weten te vinden en waar mogelijk ondersteunen. En natuurlijk wordt waar nodig professionele hulp geboden maar ook daar willen we dat die hulp bijtijds naar de gewone situatie wordt teruggebracht. Hiermee worden eenvoudige vragen

zoveel en zo bijtijds mogelijk beantwoord en aangepakt in de leefwereld van inwoners. We willen voorkomen dat professionals de verantwoordelijkheden van ouders, jongeren of het sociaal netwerk overnemen.

“De wijk, dat is de plek waar het gebeurt”

Peter Paul Doodkorte

De leefwereld van de meeste mensen omvat een aantal steunsystemen: familie, vriendschappelijke betrekkingen en maatschappelijke diensten, zoals de huisarts, de werkgever, docenten etc. Ook de wijk waarin je woont, het verenigingsleven, de scholen spelen hierin een rol. Meer leefwereld en minder systeemwereld vraagt om het vermogen ons met aandacht te verplaatsen in de belevingswereld van een ander en van daaruit samen de vragen te beantwoorden waar iemand mee zit. Bijvoorbeeld: de vader wil geen beschikking, maar hulp voor zijn onhandelbare kind. De oudere zit niet te wachten op een indicatie, maar wil graag geholpen worden in het huishouden. En de buurman wil gewoon een baan en inkomen om zo mee te kunnen doen in de samenleving en geen re-integratietraject of verplichte tegenprestatie. Door met inwoners in gesprek te gaan, zichtbaar te zijn in de wijk en op huisbezoek te gaan, komen we dichtbij de leefwereld van onze inwoners.

B. Welke sturingsvisie past daarbij?

13

Belangrijke uitgangspunten van de sturingsvisie die past bij de besproken uitgangspunten zijn:

- **Meer handelingsruimte**
Op alle niveaus creëren we meer ruimte: voor inwoners, professionals en organisaties. Dit betekent dat wij als gemeente (intern) ook op diverse niveaus ruimte moeten maken, vertrouwen moeten geven en los durven laten: als gemeenteraad, als college, als medewerker in de ambtelijke organisatie.
- **Minder versnippering en minder verkokering**
Instituten van onze verzorgingsstaat richten zich vooral op individuen met mankementen die gerepareerd moeten worden. We plaatsen mensen voortdurend in vakjes. Hieruit vloeien behandelplannen en interventies van afzonderlijke professionals voort –vooral omdat die alleen op die manier ‘verstrekkingen’ kunnen registreren voor de noodzakelijke financiering. Zodra de problemen ingewikkelder zijn, is dit opknippen en labelen van inwoners eerder een belemmering voor een effectieve aanpak en in veel gevallen zorgt het voor ‘toegevoegd leed’. Ook de gemeente ontsnapt

niet aan deze mechanismes. In de lijn met het Dienstverleningsmodel past daar maar één antwoord op: ruimte maken, los laten, lef hebben en vertrouwen schenken.

▪ **Integraal werken**

We werken integraal, daar waar het nodig is, en enkelvoudig indien mogelijk. Om integraal te kunnen werken in geval van een individuele hulpvrager is het nodig om een integrale uitvraag te doen op het moment dat inwoners zich met vragen en/of problemen bij ons melden. Soms gaat het om complexe multi-problematiek en dan is het van belang om vraag-, situatie- en contextgestuurd een op elkaar afgestemd aanbod te kunnen doen. Tegelijk zien we dat hier maar in een zeer klein deel van de gevallen sprake van is. Daarom maken we een onderscheid tussen integraal werken en een integrale uitvraag. We willen altijd integraal uitvragen, maar integraal werken is lang niet altijd nodig. Om integraal te werken aan een hulpvraag, moeten we de samenhang tussen de verschillende deelterreinen beter benutten. We handelen teveel vanuit de verschillende wetten en budgetten waardoor we potentiële bijvangst mislopen. Voorbeelden zijn de relatie tussen armoede en gezondheid, de relatie tussen GGZ problematiek en het ontstaan van problematische schulden. Als we hier meer oog voor hebben, kunnen we effectiever en efficiënter werken en kunnen problemen worden voorkomen.

▪ **Partnerschap, vertrouwen en verantwoord**

Om echt samen te werken met partners, maken we op een andere manier afspraken en sluiten we minder losse overeenkomsten af. In plaats daarvan zetten we in op duurzame relaties en samen ontwikkelen. We leggen afspraken minder tot in detail vast. We voeren het goede gesprek over hoe we de ondersteuning voor inwoners het beste kunnen organiseren. Dit vraagt ook van ons dat we meer loslaten en meer vertrouwen op de kennis en kunde van de professionals die zich inzetten voor onze inwoners. We geven professionals meer ruimte om te experimenteren en te vernieuwen. We stimuleren creativiteit, het vinden van duurzame en onorthodoxe oplossingen over de diverse leefgebieden en schotten heen. Niet de procedures en regels op zich zijn leidend, maar de beste oplossing van een vraagstuk.

- **Nabijheid en toegankelijkheid**

We organiseren de voorzieningen en het contact zo dicht mogelijk bij de inwoner. Denk op individueel niveau bijvoorbeeld aan het keukentafelgesprek. Op hoger schaalniveau aan het inzetten van sociale wijkteams. Deze worden ingezet om beter vindbaar te zijn en een betere signaleringsfunctie te hebben. Nabijheid betekent ook dat een inwoner met zijn of haar vragen digitaal of dicht bij huis laagdrempelig toegang heeft tot informatie en advies

2. Tactisch kader voor het sociaal domein

In het eerste hoofdstuk is een beschrijving gegeven van de richtinggevende uitgangspunten van het integraal beleidskader. In dit tweede hoofdstuk gaan we in op wat de keuze voor deze uitgangspunten betekent voor de deelterreinen binnen het sociaal domein; het geeft antwoord op de WAT-vraag. We gaan hier dus nog niet in op welke acties of plannen we daadwerkelijk gaan uitvoeren (de HOE-vraag). We geven wel aan welke beweging we willen maken en illustreren dat met een aantal voorbeelden. Het voorliggende document betreft tenslotte een kader. Beleidsplannen of andere documenten die bestuurlijk worden vastgesteld en waarmee we het kader invullen, worden getoetst aan de uitgangspunten in dit integraal beleidskader.

De uitgangspunten zoals beschreven in het voorgaande hoofdstuk, passen we toe op de deelterreinen van Wmo, jeugd en werk en inkomen. Hieronder beschrijven we per uitgangspunt welke beweging we voor ogen hebben.

2.1 Uitwerking uitgangspunten voor Wmo

2.1.1 Voorkomen is beter

Wij maken in alle opzichten de beweging 'naar de voorkant' om het ontstaan van problemen of de verergering ervan te voorkomen. Daarvoor gaan we:

- effectief en vroegtijdig zorgelijke situaties signaleren door dit in te bedden in een versterkte samenwerking op wijkniveau, met bijzondere aandacht voor de verbinding tussen informele en formele ondersteuning en zorg. We zetten extra in op kwetsbare overgangen in de levensloop, zoals de (leeftijds)overgang van 18- naar 18+.
- waar mogelijk individuele hulpvragers bij elkaar brengen. Denk bijvoorbeeld aan buurtcirkels of aan het collectief aanpakken van woningaanpassingen in samenspraak met de woningcorporatie;
- gezondheidsproblemen voorkomen, door goed te kijken naar de oorzaken en in te zetten op effectieve leefstijlinterventies zoals bewegen voor jong en oud;
- op ruime schaal en tijdig voorlichting & advies bieden, om bewustzijn te creëren en bewoners te stimuleren tijdig zelf maatregelen te nemen. Bijvoorbeeld over levensloopbestendig wonen waardoor prettig oud worden mogelijk wordt en over valpreventie.

2.1.2 Samenspel van eigen keuze en onderlinge afhankelijkheid

Wij bevorderen de samenredzaamheid in onze wijken en kernen, waarbij inwoners in samenspel met anderen hun eigen leven vorm kunnen geven. Daarvoor gaan we:

- bevorderen dat inwoners vragen en problemen die zich aandienen, zelf, naar eigen inzicht en waar mogelijk met elkaar kunnen oplossen, dicht bij huis, in het leven van alledag;
- vernieuwende initiatieven stimuleren die de sociale kracht van wijken en kernen versterken,
- informele zorg ondersteunen, met extra aandacht voor de beschikbaarheid van respijtzorg, om te voorkomen dat mantelzorgers onder oplopende druk bezwijken;
- onderlinge vrijwillige gemaksdiensten verder bevorderen, zowel gemeente-breed als op wijkniveau;
- vrijwilligersorganisaties ondersteunen bij de omslag naar het 'nieuwe type vrijwilliger'.

2.1.3 Iedereen doet mee

Wij bevorderen, zowel gemeente-breed als in onze wijken en kernen, dat inwoners de mogelijkheid krijgen om naar vermogen en believeen deel te nemen aan het sociale verkeer en daarvoor hun talenten in kunnen zetten. Daarvoor gaan we:

- (waar mogelijk wijkgericht) schotten slechten tussen uiteenlopende vormen van dag-invulling en ontmoetingsactiviteiten. Bijvoorbeeld tussen geïndiceerde dagopvang, arbeidsmatige dagbesteding en ontmoetingsactiviteiten in welzijn en sport;
- de mobiliteit bevorderen, met een fijnmazig, dekkend netwerk van (informeel) vervoer, zowel gemeente-breed als op wijkniveau;
- lokaal bewustwordingscampagnes en leertrajecten ondersteunen die 'meedoen' mogelijk maken, bijvoorbeeld rondom eenzaamheid of dementie.

2.1.4 De leefwereld van onze inwoner is leidend

Wij nemen het dagelijkse leven van inwoners in de wijken en kernen van onze gemeente als basis voor ons beleid. Het gaat zowel om de wijze waarop inwoners invulling geven aan hun (samen)leven, als ook om eventuele problemen die zich aandienen.

Daarvoor gaan we:

- 'doen wat nodig is' en ruimte maken voor eigen antwoorden en oplossingen van inwoners op vragen die zich in het leven van alledag aandienen;
- aansluiten bij wat er aan creatieve oplossingen en initiatieven 'voor het oprapen ligt', in wijken en kernen en binnen het verenigingsleven.

2.2 Uitwerking uitgangspunten voor Jeugd

2.2.1 Voorkomen is beter

We zetten stevig in op preventie met als streven dat zoveel mogelijk kinderen (en hun ouders) het zelf redden of toe kunnen met een lichte vorm van ondersteuning of hulp.

Wat is daarvoor nodig?

- Een laagdrempelige toegang tot ondersteuning en hulp in de wijk. Doordat de toegang zichtbaar en vindbaar is, is het voor inwoners duidelijk waar zij (op tijd) heen kunnen met eventuele vragen. Van belang is dat er voldoende (collectief) aanbod is, zodat kinderen en ouders snel en dichtbij geholpen kunnen worden.
- Bevorderen van een sterk pedagogische klimaat. Dit voorkomt dat gewone alledaagse opgroei- en opvoedproblemen uitgroeien tot ernstige problemen. Het omvat alle omgevingsfactoren die bijdragen aan het welbevinden van het kind, waardoor een kind zich verder kan ontwikkelen.
- Vroegtijdig signaleren van zorgelijke situaties in het voorveld (zoals onderwijs, kinderopvang, sportverenigingen etc.).
- De samenwerking tussen informele en formele zorg verstevigen, zodat tijdig op- en afgeschaald kan worden. Hierdoor voorkomen we dat (beginnende) problematiek verergert en bewerkstelligen we dat de jeugdige de passende zorg ontvangt.

2.2.2 Samenspel van eigen keuze en onderlinge afhankelijkheid

We willen dat gezinnen zoveel als mogelijk zelf en samen met hun omgeving opgroeien, opvoeden en ontwikkelen.

Wat is daarvoor nodig?

- Een sterke en sociale gemeenschap, waarbij de omgeving van een kind zich betrokken en verantwoordelijk voelt. De kans is dan groter dat kinderen zich positief ontwikkelen. Inwoners (en de directe omgeving van iemand) hebben aandacht voor elkaar en elkaar helpen waar nodig.
- Naar vermogen eigen beslissingen nemen (en zelf het leven inrichten), daarbij gaan we uit van eigen mogelijkheden en eigen verantwoordelijkheden, Hierdoor houden het kind en zijn ouders zelf grip op hun leven.

2.2.3 Iedereen doet mee

Alle kinderen krijgen de kans om zich naar eigen kunnen en vermogen te ontwikkelen.

Wat is daarvoor nodig?

- Een stevig pedagogisch klimaat. Door het verstevigen van een brede pedagogische basis krijgen alle kinderen de kans zich ten volle te ontwikkelen.

- Kinderen een gevarieerd aanbod aan spel en ontwikkeling bieden in een (sociaal en fysiek) veilige omgeving.

2.2.4 De leefwereld van onze inwoner is leidend

Kinderen en hun ouders krijgen de ruimte om hun eigen leven te leiden en te doen wat nodig is. Daarbij ligt de verantwoordelijkheid in eerste plaats bij de inwoners zelf.

Wat is daarvoor nodig?

- Kinderen en ouders bewust maken dat veel 'problemen' bij een normale ontwikkeling horen. Vaak kunnen deze door ouders alleen of samen met hun omgeving opgelost worden. Soms zijn daar tips van een professional voor nodig, zoals school, kinderopvang etc.
- Aansluiten bij wat er aan creatieve oplossingen en initiatieven 'voor het oprapen liggen' in natuurlijke opvoedingsverbanden, zoals de buren, familie, ouders van vriendinnetjes en kennissen, school en vereniging.

2.3 Uitwerking uitgangspunten voor Werk en inkomen

2.3.1 Voorkomen is beter

Net als op andere deel terreinen van het sociaal domein zien we dat inwoners pas in beeld komen als er een acute hulpvraag is. Het basale levensonderhoud komt in het gedrang omdat er geen werk en/of inkomen is, er zijn problematische schulden of inwoners kunnen niet normaal meedoen vanwege een gebrek aan inkomen. Dit willen we voor zijn door na te gaan wat de oorzaken van bepaalde hulpvragen zijn. Juist daarop leggen we de focus.

Wat is daarvoor nodig?

- We brengen in kaart welke oorzaken ertoe leiden dat een uitkering moet worden aangevraagd. Inzicht hierin zorgt ervoor dat we gericht kunnen inzetten op preventie en problemen kunnen voorkomen, of voorkomen dat problemen groter worden. Dit kan betekenen dat we meer aandacht hebben voor life events zoals scheidingen of verliezen van een baan. De aanpak richt zich dan bijvoorbeeld meer op het behoud van werk dan het vinden van nieuw werk, legt meer de focus op werkgevers of op het verzorgen van een betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt.
- We richten ons sterker op de oorzaken van problematische schulden en daarop acteren we. Als een gebrek aan financiële zelfredzaamheid een oorzaak is, dan moeten we veel meer inzetten op het informeren, begeleiden en opleiden van inwoners op dit gebied. Als “life events” zoals scheidingen een belangrijke oorzaak zijn, moeten we hier meer werk van maken in de begeleidende en/of informerende sfeer. Bovendien kunnen we als gemeente eenvoudig een verschil maken omdat we soms ook zelf de schuldeiser zijn.

20

2.3.2 Samenspel van eigen keuze en onderlinge afhankelijkheid

Onze inwoners zijn verschillend in de mate waarin ze autonoom en zelfstandig kunnen of willen zijn. Wanneer het niet meer lukt om zelf rond te komen, werk te vinden of schulden af te betalen, is dit voor veel inwoners een stressvolle situatie. Door deze stress alleen al wordt het ‘doe vermogen’ om er zelf uit te komen, verder beperkt. In eerste instantie willen we natuurlijk voorkomen dat dergelijke situaties zich voordoen. Als het toch zover komt, komen we met een passend aanbod.

Wat is daarvoor nodig?

- Wij stemmen ons netwerk en (systeem van) hulp en ondersteuning af op de situatie van onze inwoner.

Onze dienstverlening biedt zo veel als mogelijk ruimte aan de individuele inwoner om zelf de regie te voeren. Daarnaast sluiten we met deze aanpak zo veel mogelijk aan op de kracht en steun van het netwerk van deze inwoner. Zo kunnen onze consultants trajecten aanbieden waarmee inwoners de stap kunnen maken naar meer participatie en/of betaald werk, wanneer zij ons benaderen voor inkomensondersteuning en begeleiding naar werk. We geven ruimte aan eigen keuzes. Dat kan betekenen dat bijstandsgerechtigden meer vrije ruimte krijgen om zelf een traject vorm te geven. Een traject dat mogelijk beter aansluit bij de talenten, wensen en behoeften van de inwoner.

- Vragen rondom werk en inkomen waar inwoners ons voor benaderen, willen we beantwoorden en oplossen in de eigen omgeving van de inwoners.

We onderzoeken op welke wijze dit vorm kan krijgen. Wanneer we deze ambitie koppelen aan onze inspanningen op het gebied van schuldhulp, spreken we het netwerk rondom inwoners met problematische schulden meer aan in plaats van standaard (semi)professionele hulp in te zetten.

2.3.3 Iedereen doet mee

Stichtse Vecht wil zoveel als mogelijk een inclusieve gemeente zijn. Wat betreft werk en inkomen zien we dat het voor een aantal inwoners lastig is om volledig mee te kunnen doen. Werk kan complex zijn voor bijvoorbeeld inwoners met een arbeidshandicap of een migratieachtergrond.

We willen dat iedereen zo veel als mogelijk regulier kan participeren.

Wat is daarvoor nodig?

- Inzetten van instrumenten op het gebied van werk en inkomen, zoals loonkostensubsidie. Ook voor inwoners met een grotere ondersteuningsbehoefte zoeken we naar oplossingen die zo regulier mogelijk zijn. Een voorbeeld hiervan is het aanbieden van beschutte werkplekken aan mensen die alleen op dergelijke plekken kunnen werken.
- Bewustwording en medewerking creëren bij werkgevers.
Als we een inclusieve arbeidsmarkt willen bewerkstelligen, is het nodig dat aanbieders van werk het normaal vinden om werknemers in dienst te nemen die misschien op zichzelf 'niet regulier' zijn, maar wel degelijk een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan het bedrijf.
- We bieden kinderen gelijke kansen: het maakt niet uit of je als kind uit een gezin met een laag of hoog inkomen komt. Dit is terug te vinden in de inrichting van ons minimabeleid, denk aan het Kindpakket. Zo kan ieder kind gewoon meedoen op school.

2.3.4 De leefwereld van onze inwoner is leidend

De leefwereld van onze inwoners centraal stellen betekent doen wat nodig is; of het nu schuldhulpverlening, inkomensvoorzieningen of minimavoorzieningen betreffen. Voor de inwoner gaat het erom om aan het werk te komen, financieel de maand door te komen of de wasmachine te kunnen vervangen.

Wat is daarvoor nodig?

- We moeten ons steeds afvragen of de systeemwereld ons niet in de weg zit. Dit doen we door de omgekeerde toets toe te passen. Het centraal stellen van de leefwereld betekent dat we, voordat we nieuw beleid maken, goed nadenken of het beleid waarde toevoegt in de leefwereld van de inwoner. Als dat niet het geval is, moeten we het niet langer doen of het anders aan te pakken. Ook bij de introductie van elke nieuwe beleidsregel, werkinstructie of formulier, dienen we ons dezelfde vragen te stellen. Achter elk onderdeel van de systeemwereld zit namelijk een oorspronkelijke gedachte, bijvoorbeeld voorkomen van misbruik. We moeten ons steeds afvragen of die doelen nog wel worden gediend en of ze niet in tegenspraak zijn (geraakt) met de bedoeling van de organisatie.

Tenslotte

Dit integraal beleidskader schetst een vergezicht en strategische uitgangspunten, waaraan we (nog op te stellen) plannen en projecten voor de komende jaren toetsen. De plannen en projecten zijn gericht op het concretiseren van de strategische uitgangspunten; hiermee geven we handen en voeten aan de strategische uitgangspunten en de opgaven op de terreinen van Wmo, Jeugd en Werken en Inkomens.

